

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
ректор Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Наталя Фалько

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ІСПИТУ З ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

для здобуття ступеня магістра на основі НРК 6 та НРК 7

Запоріжжя, 2026

ВСТУП

Мета фахового іспиту полягає у визначенні професійної компетентності й готовності абітурієнтів до навчання в магістратурі, що передбачає єдність теоретичної, практичної професійно-педагогічної підготовки і проведення наукових досліджень у вищій школі.

Завдання:

- виявити знання з основ методології педагогіки, а саме: основні положення закону України «Про освіту», Національної доктрини розвитку освіти в Україні;

- з'ясувати ступінь оволодіння основними педагогічними категоріями, закономірностями та принципами, методами та прийомами навчання і виховання учнів, основними формами організації освітнього процесу в сучасному закладі загальної середньої освіти;

- виявити знання критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів тощо.

Під час складання іспиту вступники повинні показати рівень знань та умінь з вище зазначених курсів на основі між предметних зв'язків навчальних дисциплін за обраною спеціальністю.

Знання:

- визначати структуру закладу освіти, функції структурних підрозділів закладу освіти,

- визначати основні напрями вдосконалення роботи і розвитку закладу,

- розробляти комплексні навчальні плани та завдання,

- оптимізувати інформаційну базу навчання,

- розробляти систему планування і організації освітнього процесу,

- організувати діяльність закладу на підставі науково обґрунтованого планування, матеріальних, фінансових та трудових витрат, максимальної мобілізації ресурсів,

- застосовувати методи, технології, засоби та організаційні форми навчання,

- визначати рівень навчальних досягнень,

- вирішувати проблеми управління діяльністю закладу освіти,
- здійснювати контроль за ходом і результатами освітнього процесу в закладі та відповідати за його якість та ефективність,
 - основи наукових досліджень, педмайстерності, методики розвитку особистості учня,
 - базові знання в галузі сучасних інформаційних технологій;
 - базові знання фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для освоєння загальнопрофесійних дисциплін;
 - визначати структуру закладу освіти, функції структурних підрозділів закладу освіти,
 - визначати основні напрями вдосконалення роботи і розвитку закладу освіти,
 - розробляти комплексні навчальні плани та завдання,
 - оптимізувати інформаційну базу навчання,
 - розробляти систему планування і організації навчального процесу,
 - організовувати діяльність закладу на підставі науково обґрунтованого планування, матеріальних, фінансових та трудових витрат, максимальної мобілізації ресурсів,
 - застосовувати методи, технології, засоби та організаційні форми навчання,
 - визначати рівень навчальних досягнень,
 - оцінювати результати педагогічного контролю, застосовуючи математичні методи,
 - вирішувати проблеми управління діяльністю закладу освіти,
 - здійснювати контроль за ходом і результатами освітнього процесу в закладі та відповідати за його якість та ефективність,
 - розпоряджатися майном закладу, що належить йому на правах власності,
 - контролювати та коригувати структуру професійної діяльності викладача,

- забезпечувати ефективне виконання професійних завдань;
- базові уявлення про основи філософії, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних та естетичних цінностей;
- знання вітчизняної історії, економіки й права, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства;
- основи наукових досліджень, педагогічної майстерності, методики розвитку особистості учня;
- базові знання в галузі сучасних інформаційних технологій;
- базові знання фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для освоєння загальнопрофесійних дисциплін;

Абітурієнт повинен **вміти**:

- формувати суб'єкт-суб'єктні виховуючі відносини з учнями в процесі навчально-виховної діяльності у різних типах закладів загальної середньої освіти;
- висловлювати та обґрунтовувати свою позицію з питань ціннісного ставлення до суспільних і культурних явищ;
- застосовувати одержані знання у сфері педагогіки при розв'язанні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових та індивідуально-типологічних особливостей учнів;
- здійснювати формування національної свідомості дітей, забезпечувати їх духовний розвиток, орієнтацію на загальнолюдські цінності, готувати вихованців до життя в дусі взаєморозуміння, миру;
- дотримуватися педагогічної етики, поважати гідність дитини, захищати від будь-яких форм фізичного і психічного насильства, запобігати шкідливим звичкам, пропагувати здоровий спосіб життя;
- виявляти індивідуальні особливості дітей, проводити індивідуальну роботу, розвивати нахили і здібності дітей;
- систематично аналізувати, узагальнювати і поширювати прогресивний

педагогічний досвід, підвищувати свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру;

- здійснювати педагогічні дослідження в межах своєї компетенції;
- організовувати навчання, інструктажі з охорони праці зі співробітниками та учнями; організовувати розслідування нещасних випадків на виробництві та нещасних випадків, пов'язаних з освітнім процесом;
- оцінювати санітарно-гігієнічні умови праці в навчальних приміщеннях; розробляти заходи щодо поліпшення стану виробничого середовища та зниження напруженості праці; оцінювати безпечність обладнання та робочих місць за окремими показниками; визначати напрямки та заходи щодо профілактики та попередження травматизму під час освітнього процесу;

Володіти програмними компетентностями:

- здатність розв'язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації зрізних джерел;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми;
- здатність до міжособистісної взаємодії;
- здатність діяти соціально відповідально і свідомо;
- здатність працювати в міжнародному контексті;
- здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Володіти фаховими компетентностями:

- здатність проектувати і досліджувати освітні системи;
- здатність застосовувати та розробляти нові підходи до вирішення задач дослідницького та/або інноваційного характеру всфері освіти й педагогіки;
- здатність враховувати різноманітність, індивідуальні особливості студентів у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі освіти;

- здатність здійснювати експертизу та надавати консультації з питань освітньої політики та інновацій в освіті;
- здатність розробляти і реалізовувати нові освітні інструменти, проєкти та інтегрувати їх в освітнє середовище закладу освіти;
- здатність управляти стратегічним розвитком команди в педагогічній, науково-педагогічній та науковій діяльності.;
- критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань;
- здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах;
- здатність до використання сучасних інформаційно- комунікаційних та цифрових технологій у освітній та дослідницькій діяльності.

Вимоги до відповіді абітурієнта:

В своїх відповідях абітурієнти повинні показати глибину і усвідомленість знань у світі таких вимог:

1. Розуміння завдань педагогіки на сучасному рівні.
2. Висока науковість і обізнаність.
3. Розгляд питань у теоретико-педагогічному, дидактичному та психолого-педагогічному аспектах.
4. Підтвердження теоретичних положень, сформульованих у відповіді, прикладами з педагогічних дисциплін. З особистісного досвіду викладацької та виховної діяльності.

Висока педагогічна культура та професіоналізм студентів значною мірою визначаються рівнем психолого-педагогічної, дидактичної освіти як в теоретичному, так і в практичному контексті. Відповіді вступників на всі запитання екзаменаційного білету мають показати: глибину розуміння і викладу матеріалу, повноту висвітлення теоретичних основ проблеми, спираючись на передовий педагогічний досвід вчителів за фахом випускника; обізнаність випускника у найважливіших питаннях педагогіки, про усвідомлення ними досвіду сучасної педагогічної науки в освітніх закладах, про готовність до

навчально-виховної роботи з вирішення професійних завдань; врахування та аналіз сучасних досліджень науковців та методистів; логіку побудови відповіді; зв'язок теоретичного матеріалу з практикою сучасної школи; знання науково-методичної літератури та сучасних програм за обраним фахом; ерудицію, начитаність, обізнаність, культуру усного мовлення та рівень володіння державною мовою. Екзаменаційний білет з фахового вступного випробування містить три теоретичних завдання та 25 тестових питань з «Педагогіки». Тестові питання оцінюються в 25 балів (по 1 балу на кожне завдання, кожне тестове завдання містить тільки одну правильну відповідь), відповідь на кожне теоретичне питання оцінюється в 25 балів.

ПРОГРАМА

I. Теорія і практика навчання та виховання

Історія педагогіки

Предмет педагогіки та методи науково-педагогічних досліджень

Педагогіка як наука, її становлення і розвиток. Предмет та основні категорії педагогіки. Система педагогічних наук, зв'язки педагогіки з іншими науками. Завдання педагогіки. Напрями, течії зарубіжної педагогіки.

Методологія педагогіки. Антропологічне обґрунтування освіти. Методи науково-педагогічного дослідження та їх характеристика. Етапи педагогічного дослідження. Сутність і особливості наукових досліджень у педагогіці

Розвиток, виховання і формування особистості

Процес розвитку і формування особистості. Рушійні сили і закономірності розвитку особистості.

Фактори та умови розвитку особистості. Вплив середовища на розвиток і формування особистості. Спадковість і розвиток. Виховання як провідний фактор розвитку. Роль активності, діяльності і спілкування в розвитку і формуванні особистості. Вікові етапи розвитку особистості школяра, їх характеристика та урахування в освітньому процесі. Зарубіжні теорії розвитку особистості.

Мета та ідеал виховання

Мета виховання, її об'єктивний характер. Ідеал національного виховання. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття), Концепція виховання підростаючих поколінь суверенної України, Національна доктрина розвитку освіти в Україні про роль національних пріоритетів у вихованні молоді.

Завдання основних напрямів всебічного розвитку особистості. Програма виховання як система цілей виховання. Зарубіжна педагогіка про мету виховання.

Сутність і структура педагогічного процесу. Закономірності і принципи

педагогічного процесу. Технологія педагогічного процесу.

II. Теорія виховання

Сутність процесу виховання

Процес виховання, його специфіка, компоненти і рушійні сили. Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання.

Самовиховання, його сутність, умови, етапи, прийоми реалізації. Перевиховання, його сутність, функції, етапи, принципи реалізації. Співвідношення виховання, самовиховання і перевиховання. Сутність і особливості національного виховання.

Результати процесу виховання, їх виявлення. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання. Актуальні проблеми виховання.

Закономірності та принципи виховання

Основні закономірності процесу виховання. Характеристика принципів виховання і шляхи їх реалізації у виховному процесі.

Загальні методи виховання

Поняття про методи та прийоми виховання. Підходи до класифікації методів виховання та їх аналіз.

Методи формування свідомості особистості. Роз'яснення. Бесіда. Лекція.

Диспут. Роль прикладу у вихованні, його різновиди та функції.

Методи формування досвіду суспільної поведінки та діяльності. Педагогічна вимога. Громадська думка. Привчання. Вправи. Доручення. Створення виховуючих ситуацій. Вправлення. Вимоги

Методи стимулювання поведінки та діяльності вихованців. Змагання.

Заохочення. Покарання.

Методи контролю та аналізу ефективності виховного процесу. Педагогічне спостереження. Опитування. Бесіда. Аналіз результатів суспільно-корисної роботи, виконання доручень. Створення ситуацій для вивчення поведінки учнів.

Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.

Виховання особистості в колективі

Поняття про дитячий колектив. Сутність, ознаки, функції, структура і типи колективу. Динаміка та етапи розвитку колективу.

Засоби та методичні засади виховання учнівського колективу.

Органи учнівського самоврядування. Закони розвитку колективу. Шляхи згуртування дитячого колективу. Колективні творчі справи.

Вплив колективу на особистість дитини.

Розумове виховання

Поняття «розумове виховання», «розумовий розвиток». Мета, завдання розумового виховання. Критерії та рівні розумового розвитку. Культура розумової праці. Шляхи та методи розумового виховання школярів в педагогічному процесі.

Моральне виховання

Поняття «мораль», «моральність», «моральна культура», «моральне виховання». Мета, завдання морального виховання. Зміст морального виховання в національній школі. Етапи, шляхи та засоби морального виховання. Національні і загальнолюдські духовні цінності, шляхи і засоби їх формування. Залежність морального виховання від вікових та індивідуально- психологічних особливостей школярів. Виховання педагогічно занедбаних підлітків.

Взаємозв'язок морального виховання та самовиховання. Стимулювання учнів до самовиховання та самовдосконалення. Умови успішного морального виховання школярів.

Статеве виховання

Статеве виховання як складова загального процесу виховної роботи школи і сім'ї. Мета, завдання статевого виховання школярів. Методика статевого виховання і підготовки учнів до сімейного життя.

Правове виховання

Мета, завдання правового виховання. Зміст, форми правового виховання. Виховання свідомої дисципліни, відповідальності, почуття обов'язку як основа правового виховання. Шляхи реалізації завдань правового виховання в

педагогічному процесі. Етапи попередження правопорушень серед учнівської молоді.

Екологічне виховання

Поняття «екологічна освіта», «екологічне виховання», «екологічна культура». Завдання, зміст, система екологічного виховання учнів. Шляхи удосконалення екологічного виховання.

Громадянське виховання

Поняття «громадянин», «громадянськість», «громадянська культура», «громадянська позиція», «громадянське виховання». Мета, завдання, сутність, зміст громадянського виховання. Шляхи громадянського виховання школярів. Форми, методи громадянського виховання.

Національне виховання

Поняття «національне виховання». Сутність і особливості національного виховання. Принципи національного виховання. Національне виховання як фактор цілісного формування особистості. Напрями національного виховання. Основні шляхи реалізації національного виховання

Естетичне виховання

Поняття «естетика», «естетична культура», «естетичне виховання». Мета, завдання естетичного виховання. Компоненти змісту естетичної культури. Джерела естетичного виховання учнів. Зміст, форми, методи та засоби естетичного виховання. Естетичне виховання в навчальному процесі. Позакласна робота з формування естетичної культури особистості. Спонування учнів до естетичного самовиховання. Умови ефективності естетичного виховання.

Трудове виховання

Поняття «трудове виховання», «трудове навчання», «профорієнтація», «профінформація», «профвибір», «економічне виховання».

Роль трудового виховання в розвитку особистості. Мета, завдання трудового виховання. Сутність трудового виховання. Система, зміст трудового виховання у школі. Основні види трудової діяльності школярів і вимоги до її

організації.

Завдання економічного виховання. Форми, методи економічного виховання. Передумови економічної підготовки підростаючого покоління. Профорієнтаційна робота в школі та її компоненти. Мета, завдання профорієнтації. Етапи профорієнтаційної роботи з школярами різного віку.

Фізичне виховання

Завдання і зміст фізичного виховання. Засоби і система фізичного виховання в школі. Робота позашкільних закладів по фізичному вихованню. Особливості роботи дитячих спортивних шкіл.

Організація режиму побуту, праці та відпочинку учнів. Активізація фізичного виховання школярів та прилучення їх до занять спортом. Шляхи формування в учнів здорового способу життя та попередження шкідливих звичок. Валеологізація освіти.

Організаційні форми виховної роботи

Завдання, зміст, принципи позакласної і позашкільної виховної роботи. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи. Позашкільні начальничі виховні заклади. Завдання і зміст їх роботи. Участь сім'ї і громадськості в організації дозвілля школярів.

Виховна робота класного керівника

Завдання, обов'язки функції класного керівника. Зміст, форми і методи виховної роботи. Планування роботи класного керівника. Вимоги до сучасного класного керівника.

Спільна виховна робота школи, сім'ї і громадськості

Завдання, зміст і методика виховання дітей в сім'ї. Шляхи підвищення педагогічних знань батьків. Види і методи роботи з батьками учнів.

Залучення громадськості до виховання дітей. Завдання, зміст роботи дитячих та юнацьких організацій.

III. Дидактика

Сутність процесу навчання

Дидактика як галузь педагогіки. Основні етапи розвитку дидактики.

Категорії дидактики. Взаємозв'язок дидактики та методик викладання окремих предметів. Актуальні проблеми дидактики. Інноваційні процеси у сучасній школі. Антропологічна спрямованість педагогічних інновацій.

Особливості навчання та його рушійні сили. Методологічні основи процесу навчання. Освітня, розвивальна, виховна функції навчання, шляхи їх реалізації.

Структура процесу навчання, його основні компоненти. Діяльність вчителя та учня в освітньому процесі. Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учнів. Види навчання.

Зміст освіти в національній школі

Поняття «зміст освіти», підходи до його визначення. Елементи змісту освіти. Вимоги до змісту освіти. Вдосконалення змісту освіти відповідно до вимог розбудови національної школи.

Державні нормативні документи які відображають зміст освіти в школі. Характеристика навчальних планів, програм і підручників, вимоги до них. Взаємозв'язок загальної, політехнічної та професійної освіти. Аналіз змісту освіти зарубіжної школи.

Закономірності та принципи навчання

Закономірності навчання. Характеристика принципів навчання та шляхи їх реалізації у сучасній школі. Взаємозв'язок між закономірностями і принципами навчання.

Методи і засоби навчання

Поняття «методи навчання», «прийоми навчання», «засоби навчання».

Різні підходи до класифікації методів навчання.

Характеристика методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Характеристика методів стимулювання і мотивації навчальної діяльності учнів.

Характеристика методів контролю та самоконтролю у навчанні.

Засоби навчання. Проблема оптимального вибору методів навчання.

Технології і форми організації навчання

Традиційні технології навчання у сучасній школі. Нові технології навчання.

Види навчання. Догматичне, пояснювальне-ілюстративне, проблемне, програмоване, модульне, комп'ютерне, дистанційне, розвивальне, особистісно-орієнтоване навчання.

Поняття про форми організації освітнього процесу в школі та їх розвиток у дидактиці. Класно-урочна система навчання, її переваги і недоліки.

Урок як основна форма організації навчання. Типологія та структура уроку. Характеристика окремих типів уроку. Основні вимоги до уроку. Підготовка вчителя до уроку. Тематичне і поурочне планування. Аналіз і самооцінка уроку.

Поняття про нетрадиційні уроки, особливості їх змісту, організації та результативності. Шляхи підвищення ефективності уроку.

Позаурочні форми організації навчання. Семінари, практикуми, факультативи: їх місце в загальній системі навчальних занять і особливості методики. Домашня навчальна робота як дидактична проблема: вимоги та шляхи оптимізації; види домашніх завдань. Екскурсії та предметні гуртки як форми навчання. Способи організації навчальної діяльності школярів. Пошуки ефективних форм навчання в зарубіжній школі.

Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю

Сутність і функції контролю в навчальному процесі. Види, методи і форми контролю, їх характеристика. Педагогічні вимоги до перевірки і оцінки успішності навчання.

Критерії оцінювання та рівні навчальних досягнень учнів. Групи компетентностей та їх характеристика. 12-бальна система оцінювання навчальних досягнень та особливості її впровадження в сучасній школі.

Пріоритетність самонавчання і самоосвіти особистості. Зарубіжна практика контролю успішності учнів.

IV. Школознавство

Наукові засади внутрішкільного управління

Принципи управління освітою. Органи освіти, їх функції і структура. Керівництво навчально-виховною роботою школи. Педагогічна рада школи. Зміст і організація її роботи. Планування роботи школи. Особливості внутрішкільного контролю. Вимоги, види, методи, форми, зміст внутрішкільного контролю. Шкільна документація та її характеристика.

Методична робота в школі

Роль методичної роботи в підвищенні рівня професійної підготовки вчителя. Функції, завдання та зміст методичної роботи.

Форми методичної роботи в школі та їх характеристика.

Вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду. Втілення сучасних досягнень педагогічної науки в практику навчання і виховання. Наукова організація педагогічної праці. Майстри педагогічної праці району та міста.

V. Історія педагогіки

Особливості та розвиток педагогічних ідей західних педагогів в середині ХУІІ-ХІХ століть

Педагогічна концепція Я.А.Коменського як органічна складова його плану перебудови людського суспільства. Елементи матеріалізму, гуманізму та демократизму в поглядах педагога. Вікова періодизація та ступені освіти. Дидактичні погляди Я.А.Коменського. Трудове та моральне виховання в школі. Вимоги до вчителя. Значення педагогічної теорії Я.А.Коменського для сучасної педагогіки і школи.

Концепція природного та вільного виховання Ж.-Ж.Руссо і її антифеодальний характер. Педагогічні ідеї роману «Еміль, або Про виховання». Періодизація життя дитини та особливості виховання і навчання. Роль праці у вихованні і житті людини. Проблеми сімейного і суспільного виховання. Значення педагогічної теорії Ж.-Ж.Руссо.

Педагогічні погляди і діяльність І.Г.Песталоцці. Мета та сутність виховання. Теорія елементарної освіти. Значення фізичного та трудового виховання, особливості морального та розумового виховання дитини.

Педагогічна теорія І.Г.Песталоцці та сучасність.

Ф.В.А.Дістервег і його педагогічні погляди. Сутність виховання, його мета та основні принципи. Педагогічні ідеї праці Ф.В.А.Дістервега «Керівництво до освіти німецьких вчителів». Розробка Ф.В.А.Дістервегом проблем розвиваючого навчання. Принципи і правила навчання. Вимоги до вчителя.

Освіта і педагогічна думка Київської Русі в IX-XIII століттях

Виховання і навчання в давніх слов'ян. Наукові дані, гіпотези про виникнення писемності до прийняття християнства. Літописні повідомлення про початок освіти в Київській Русі. Християнство в Київській Русі, його роль у розвитку культури, освіти, виховання. Відкриття перших шкіл, зміст і методи їх роботи. Основні педагогічні пам'ятки Київської Русі («Ізборник Святослава», «Повчання Володимира Мономаха дітям», «Слово о законі і благодаті» Іларіона та ін.) і їх освітньо-виховне значення. Перші бібліотеки. Відомості з давньоруської історії шкільництва свого регіону, рідного краю. Місце і роль народної педагогіки в реалізації концепції національної школи.

Становлення і розвиток національної системи виховання і педагогіки на Україні в XIV-XVIII століттях

Братства та їх просвітницька діяльність. Школи грамоти з мандрівними вчителями, народна Українська школа.

Навчання, виховання в січових і козацьких школах. Народні методи й традиції в козацькому вихованні.

Педагогічні погляди Г.С.Сковороди та сучасність.

Видатний вітчизняний педагог К.Д.Ушинський

Життя і педагогічна діяльність К.Д.Ушинського. К.Д.Ушинський про педагогіку як науку і мистецтво виховання. Розробка педагогом принципу народності як основи виховання. К.Д.Ушинський про моральне й трудове виховання. Дидактичні погляди К.Д.Ушинського. Вимоги до вчителя та його підготовки. Значення педагогічної спадщини К.Д.Ушинського. Педагогічна спадщина К.Д.Ушинського та сучасність.

Головні тенденції розвитку школи і педагогіки України в XIX – на

початку XX століття

Стан початкової та середньої освіти, розвиток вищої школи. Боротьба українського народу за національну освіту й рідну мову. Культурно-освітня діяльність М.П.Драгоманова, О.В.Духновича, Б.Д.Грінченка, І.Я.Франка та ін.

Тенденції розвитку національного шкільництва і педагогіки в період 1917-1919 років

Закони і законопроекти про розвиток національної системи виховання.

Нові навчальні програми, дисципліни та підручники для національної школи.

Пізнавальний і виховний потенціал науково-історичної спадщини М.С.Грушевського.

Просвітницька і педагогічна діяльність С. Русової.

Розвиток педагогічної науки в Україні в XX столітті

Розбудова української системи освіти в 20-40 х роках XX ст. Особливості формування педагогічної думки в Україні 20-40 х років XX ст. Радянська система освіти 50-90 х років XX ст. Розвиток педагогічної думки в 50-90 х роках XX ст.

Педагогічна теорія і практика А.С.Макаренка

Основні етапи життя і педагогічної діяльності А.С.Макаренка. Основні риси макаренківської педагогіки. Впровадження А.С.Макаренком у навчально-вихований процес ідей і засобів народної педагогіки. А.С.Макаренко про формування учнівською колективу, основні закони його розвитку, поєднання навчання з трудовим вихованням, продуктивною працею учнів та підготовка їх до вибору професії. Питання формування педагогічної майстерності вчителя.

Проблеми сімейною виховання. Суперечності у педагогічних поглядах А.С.Макаренка. Неоднозначність сучасної оцінки педагогічної спадщини А.С.Макаренка. Педагогічна спадщина А.С.Макаренка та сучасність.

Видатний український педагог В.О.Сухомлинський.

Життя і педагогічна діяльність В.О.Сухомлинського. Павлиська школа – лабораторія творчих пошуків. Народна педагогіка – основа творчої спадщини В.О.Сухомлинського В.О.Сухомлинський про вдосконалення змісту освіти,

шляхи забезпечення «радості розумової праці» учнів. Питання моральною, трудовою і естетичного виховання учнів в теорії та практиці В.О.Сухомлинського. Проблеми виховання патріота-громадянина. В.О.Сухомлинський – основоположник теорії національного самовизначення учнів у процесі навчання і виховання. Шляхи формування творчої особистості. В.О.Сухомлинський про єдність шкільного і родинного виховання. Творче використання досвіду В.О.Сухомлинського в організації навчально-виховної роботи сучасних шкіл. Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського та сучасність.

Розвиток національної освіти, школи і педагогічної науки в Україні на початку ХХІ століття

Реформування освіти на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Закон України «Про освіту» (1991 р.) Мета освіти в сучасній Україні. Основні принципи освіти. Структура освіти. Органи управління освітою. Зміни, внесені до закону України «Про освіту».

Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ ст.) (1993 р.). Мета програми. Стратегічні завдання реформування освіти. Національне виховання: мета, напрями реформування.

Концепція національного виховання (1994 р.). Принципи, зміст та методи розбудови національної системи виховання. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа). Національна доктрина розвитку освіти в Україні. (2002 р.)

VI. Основи педагогічної майстерності

Сутність педагогічної діяльності вчителя

Професія вчителя і її роль у сучасному суспільстві. Функції вчителя у суспільстві. Поняття педагогічної діяльності, її структура та специфіка. Професійно-педагогічна діяльність як мета-діяльність.

Зміст майстерності вчителя

Поняття педагогічної майстерності. Складові елементи педагогічної майстерності. Сучасні вимоги до вчителя демократичної школи. Педагогічна

майстерність і професійна компетентність. Критерії та показники педагогічної майстерності. Педагогічна майстерність і авторитет вчителя. Шляхи формування педагогічної майстерності.

Педагогічна та психологічна техніка вчителя як чинники майстерності педагогічного впливу

Педагогічна техніка вчителя: сутність поняття. Характеристика компонентів внутрішньої техніки вчителя. Стресостійкість вчителя: методи підвищення її рівня. Характеристика компонентів зовнішньої техніки вчителя. Зовнішність вчителя як компонент педагогічної техніки. Шляхи оволодіння педагогічною технікою. Психологічна техніка вчителя: сутність поняття.

Культура мовлення вчителя як умова педагогічної майстерності

Мовлення у педагогічній діяльності. Культура мовлення вчителя. Розвиток мовлення учнів як показник майстерності вчителя. Техніка мовлення вчителя. Функції мовлення вчителя. Особливості мовлення вчителя. Умови ефективності професійного мовлення вчителя. Шляхи вдосконалення мовлення майбутнього вчителя.

Педагогічна технологія в структурі педагогічної майстерності вчителя

Поняття педагогічної технології. Головні ознаки педагогічної технології. Особливості та структура педагогічної технології. Класифікація педагогічних технологій. Характеристика сучасних педагогічних технологій.

Майстерність педагогічного спілкування

Педагогічне спілкування, його функції, види, структура. Педагогічне спілкування як діалог. Стили педагогічного спілкування. Поняття комунікативності вчителя. Роль установки вчителя у педагогічному спілкуванні. Поняття про бар'єри педагогічної взаємодії. Типологія педагогічних бар'єрів.

Майстерність вчителя у вирішенні конфліктних ситуацій

Конфліктні ситуації у педагогічній діяльності, поняття конфлікту. Види педагогічних ситуацій і конфліктів. Причини конфліктів. Стратегії поведінки педагога у конфліктних ситуаціях. Технології вирішення конфлікту.

Професійна етика вчителя

Поняття професійної етики вчителя, її категорії, принципи. Педагогічний такт як форма взаємовідносин з учнями. Ознаки педагогічного такту. Морально-психологічні якості вчителя як передумова педагогічного такту. Вимоги до дотримання вчителем педагогічного такту. Етичний кодекс українського педагога.

Переконання та навіювання як складові майстерності педагогічної взаємодії вчителя з учнями

Переконання як результат педагогічної взаємодії. Переконування як засіб формування поглядів. Форми переконування. Вимоги до переконування. Роль навіювання у педагогічному процесі. Види навіювання. Форми педагогічного навіювання та умови їх ефективності. Техніка навіюючого педагогічного впливу.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Рівень	Кількісна характеристика рівня	Характеристика відповідей абітурієнта на питання білету теоретичного змісту
Низький	0-60 б.	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Наявна повна відсутність уміння міркувати.
Задовільний	61-73 балів	Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування. Абітурієнт поверхово володіє умінням міркувати, його відповіді супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього відношення до змісту запитання.
Достатній	74-89 бали	У відповідях на питання білету допускаються деякі неточності або помилки непринципового характеру. Абітурієнт демонструє розуміння біологічного матеріалу на рівні аналізу властивостей. Помітне прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на питання білета.

Високий	90-100 балів	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання білету. Його відповіді свідчать про розуміння біологічного матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них.
---------	--------------	---

ЛІТЕРАТУРА

1. Аненкова І. П., Байдан М. А., Горчакова О. А., Руссол В. М. Педагогіка: навчальний посібник. Львів: Новий світ -2000, 2020. 565 с.
2. Джаман Т. В. Історія педагогіки України: навчальний посібник. Львів: Новий світ -2000, 2020.
3. Задорожна-Княгицька Л.В. Історія педагогіки: навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 364 с.
4. Зайченко І., Теслюк В., Каленський А. Основи педагогічної майстерності. К., 2018. 484 с.
5. Збірник нормативних актів України щодо організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі. – К., 2015.
6. Інноваційні освітні технології: Івано-Франківська область: інформ. Довідник / авт.-упоряд.: О.Я.Мариновська, Р.М.Зуб'як. Івано-Франківськ: Місто НВ. 2018. 68 с.
7. Каплінський В.В. Загальнопедагогічна компетентність учителя: особливості, складники, шляхи формування: монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 154с.
8. Княжева І. Педагогіка: навчальний посібник. Одеса. 2023. 110 с.
9. Левківський М.В. Історія педагогіки. – К., 2017.
10. Литвинов А.С. Педагогічний провайдинг інновацій в освіті: навч. Посібник. Суми: Університетська книга, 2018. 265 с.
11. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання. 2010.
12. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української педагогіки. – К., 2009.
13. Нісімчук О.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології. – К.: Просвіта, 2013.
14. Павлютенков Є.М. Мистецтво управління школою / Є.М.Павлютенков. – Х.: Основа, 2011. – 320 с.
15. Паламарчук В.Ф. Як виростити інтелектуала. – Тернопіль., 2011.
16. Пащенко М.І., Красноштан І.В. Педагогіка. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 228 с.
17. Професійна компетентність сучасного педагога: методологія, теорія, методика, практика: [колект.] монографія / [Л.К.Задорожна та ін.]; за заг. ред. д-ра пед. наук, проф. В.В.Ягоднікової. 2019. 309 с.
18. Сбруєва А.А., Рисіна М.Ю., Осьмук Н.Г., Чистякова І.А. Практикум з історії педагогіки: навч.-метод. посіб. [для студ. закл. вищої освіти]. Вид. 4-те, доповнене й перероблене. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2019. 165 с.
19. Супрун М. О. Педагогіка: Підручник для духовних і світських закладів освіти. К., : КДА, 2018. 400 с.
20. Ягупов В.В. Педагогіка. – К., 2016.
21. Білоус В.І. Садово-паркове мистецтво: коротка історія розвитку та

методи створення художніх садів. К. Наук. Світ, 2001. 299 с.

22. Бойбіна Ю.В. Облікова звітна документація практичного психолога. Методичні рекомендації / Ю.В.Бойбіна. – Харків, 2007. – 168с.

23. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості / О.Ф. Бондаренко. – Харків: Фоліо, 1996. – 237с.

24. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: навчальний посібник / С.В.Васьківська. – К., 2004.

25. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – 2-ге вид. – К.: Каравела, 2007. – 344 с.

26. Вітенко І.С. Основи загальної і медичної психології: навч. посіб, для учнів мед. училищ / І.С. Вітенко, Л.М. Дудка, Л.Я. Зименьковська. К.: Вища школа. 1991. 271 с.

27. Ворон В.П. Деревя та чагарники України. Атлас для практичних занять з дендрології. К.: Нове слово, 2011. 158 с.

28. Гончарук П.А. Загальна психологія: пропедевтика (модульний підхід)/ П.А. Гончарук, І.В. Сингаївська. К. 2009. 216 с.

29. Горбунова В.В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях. Навчальний посібник. – Житомир, 2005. – 94 с.

30. Горбунова В.В. Стратегії та плани експериментального дослідження // Горбунова В.В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях. — К.: Професіонал, 2007. – С. 105-129.

31. Декоративні рослини відкритого й закритого ґрунту /за заг. ред. А.М.Гродзинського. К.: Наук. думка, 1985. 664 с.

32. Документація психолога / Упорядник Т. Хончаренко. – 2 вид. – К.: Ред. загальнопед., 2005.

33. Дубравська Д. Основи психології: навч. посіб./ Д.М. Дубравська. Львів: Світ. 2001. 279 с.

34. Загальна психологія: підручник / О.В. Скрипченко та інші. К.: Либідь. 2005. 464 с.

35. Загальна психологія: Практикум: Навч. посіб. / В. В. Волошина, Л. В. Долинська, С. О. Ставицька, О. В. Темрук. — К.: Каравела, 2006. — 280 с.

36. Заячук В.Я. Дендрологія: Підручник. – Львів: Априорі, 2008. – 656 с.

37. Кириленко Т.С. Психологія: емоційна сфера особистості: навч. посіб. для студ-тів вищих навч. закладів/ Т.С. Кириленко. К.: Либідь. 2007. 254 с.

38. Крамарець В.О., Мацяк І.П. Біологічний захист рослин: навч. посібник. Львів: ВД «Панорама», 2017. 112 с.

39. Крижанівська М.Я. Основи ландшафтного дизайну. Підручник. К.: Ліра-К, 2009. 218 с.

40. Лаптев О.О. Інтродукція та акліматизація рослин з основами озеленення. Київ: Фітосоціоцентр, 2001. 128 с.

41. Липа О.А. Дендрологія з основами акліматизації. К.: Вища школа, 1997. 224 с.

42. Ловинська В.М., Бессонова В.П., Зайцева І.А. та інші. Історія садово-паркового мистецтва: навч. посіб. для студентів напряму 6.090103 «Лісове і садово-паркове господарство» вищих навчальних закладів III-IV рівнів

акредитації. Дніпропетровськ: РВВ Дніпропетр. Держ. Аграр. Ун-ту, 2010. 198 с.

43. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія (Дидактичний тезаурус). – К.:МАУП, 2005.

44. Марченко А. Б., Хахула В.С. Інфекційні хвороби деревних порід: посібник для студентів вищих навчальних закладів агрономічного факультету за напрямом підготовки лісове та садово-паркове господарства. Біла Церква, 2014. 160 с.

45. Моргун В.Ф. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В.Ф.Моргун, І.Г.Тітов. – К.: Видавничий дім «Слово», 2012. – 464с.

46. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: навч. підручник / П.А.М'ясоїд. К.: Вища школа. 2001. 487 с.

47. М'ясоїд П.А. Задачі з курсу загальної психології: навч. посіб. для студентів вищих пед. навч. закл./ П.А.М'ясоїд. К.: Вища школа. 2000. 182 с.

48. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: Навчально-методичний посібник: В 2т. / За ред. В.Г. Панка, І.І.Цушка. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 284с.

49. Нечитайло В.А., Кучерява Л.Ф. Ботаніка. Вищі рослини. К.: Фітосоціоцентр. 2001. 432 с.

50. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 448 с.

51. Осадько О. Технології психологічного консультування / О.Осадько. – К., 2005 (Бібліотека «Шкільного світу»). – К., 2005.

52. Основи практичної психології: підручник для студентів вищих навч. закладів / В.Г.Панок та ін.. – К.: Либідь, 2006. – 224с.

53. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В.Ф. Моргун, І.Г. Тітов. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. – 464с.

54. Пальм Г.А. Загальна психологія: навч. посіб./ Г.А. Пальм. К.: Центр учбової літератури. 2009. 255 с

55. Пов'якель Н.І. Психологічні вимоги та методичні засади конструювання психокорекційних програм // Психологія. 36. наукових праць. - Випуск 1(8) Н.І Пов'якель. – К. 2000. – С. 205-211.

56. Практикум з психодіагностики / [Укладачі: О.О. Музика, В.М. Остринська, В.В. Остринський]. — 2-ге вид., випр. та доп. — Житомирський держ. пед. ун-т імені Івана Франка, 2000. — 160 с.

57. Практикум із групової психокорекції: підручник / С.Д.Максименко, О.О.Прокоф'єва, О.В.Царькова, О.В.Кочкурова. – Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2015. – 412с.

58. Приходько Ю.О. Практична психологія: введення у професію: навч. посіб. для студ-тів вищих навч. закладів/Ю.О.Приходько 2-ге вид., доп. К.: Каравелла. 2010. 231 с.

59. Психодіагностичні моделі в практиці клінічного психолога:

Навчальний посібник / В.Є.Луньов, К.В. Аймедов, Д.М. Корошніченко / заг.ред В.Є.Луньова – Одесса: ОНМедУ, Донецьк: «Східний видавничий дім», 2015. – 296с.

60. Психологічна допомога сім'ї: посібник / За ред. З.Г. Кісарчук. – К.: ОП «Житомирська облдрукарня», 2008. – 182 с.

61. Психологічна практика в закладах освіти: Методичні рекомендації / Уклад. Г.О.Горська, І.Я.Мельнічук. – Кіровоград: РВВ КДПУ, 2004.

62. Психологія: навч. посіб. для студ-тів вищих навч. закл. / за наук. ред. О.В. Винославської. К.: Инкос. 2005. 350 с.

63. Пушкар В.В., Жирнов А.Д., Вільгельм О.К. Дизайн квітників: Навчальний посібник. К., 2003. 132 с.

64. Романовська Л.І. Основи психології і педагогіки: навч. посіб./Л.І.Романовська, Л.О. Подкоритова. Л.: Новий Світ-2000. 2011. 449 с.

65. Скок А.Г. Психологічна служба освіти: навчальний посібник / А.Г.Скок, І.М. Ющенко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. – 240с.

66. Терлецька Л.Г. Вікова психологія і психодіагностика: підручник / Л.Г. Терлецька. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. – 608с.

67. Туріщева Л.В. 101 схема й таблиця. На допомогу шкільному психологу / Л.В.Туріщева. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 94, [2] с. – (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).

68. Уроки майстерності для шкільного психолога / автор-уклад. Л.В.Туріщева. – Х.: Вид. група «Основа», 2011. – 128с.: табл.. – (Серія «Психологічна служба школи»).

69. Хомич Г.О. Основи психологічного консультування: Навч. Посібник / Г.О.Хомич, Р.М.Ткач. – К., 2004.

70. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція. Навчальний посібник / І.М.Цимбалюк. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 544с.